

ОРГАНІЗАЦІЯ СТАЛОГО ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Навчально-науковий інститут менеджменту і психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Анотація: У дослідженні проаналізовано підходи до організації сталого фінансування розвитку територіальних громад в умовах децентралізації та реформування системи місцевого самоврядування. Розглянуто інструменти забезпечення фінансової стабільності місцевого самоврядування, зокрема, бюджетна автономія, залучення інвестицій та грантові механізми. Особливу увагу приділено питанням прозорості фінансового управління та стимулювання місцевого економічного розвитку.

Ключові слова: стале фінансування; територіальні громади; місцеве самоврядування; децентралізація; бюджетна автономія; інвестиції; державно-приватне партнерство.

Organisation of sustainable financing for the development of territorial communities in Ukraine

Abstract: The study analyses approaches to organizing sustainable financing of the development of territorial communities in the context of decentralization and reform of the local self-government system. The instruments for ensuring the financial stability of local self-government, in particular, budget autonomy, investment attraction and grant mechanisms, are considered. Special attention is paid to the issues of transparency of financial management and stimulation of local economic development.

Keywords: sustainable financing; territorial communities; local self-government; decentralisation; budget autonomy; investments; public-private partnership.

Розвиток територіальних громад є важливою складовою забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів і країни в цілому. У процесі децентралізації, який активно триває в Україні, роль місцевого самоврядування значно зросла, що створило як нові виклики і нові можливості для розвитку територіальних громад. Одним із головних завдань місцевих органів влади є забезпечення сталого фінансування, яке дозволить реалізовувати програми розвитку, задовольняти потреби населення та зміцнювати фінансову незалежність громад.

Забезпечення фінансової стабільності громад потребує застосування комплексних підходів і використання різноманітних інструментів, однак, не менш важливим аспектом є забезпечення належного рівня теоретико-методологічного обґрунтування основних визначень і понять, що дозволяють трансформувати бачення фінансів з точки зору досягнення виключно фінансового результату, до фінансів, як засобу досягнення комплексу цілей більш широких, ніж фінансовий результат.

Так, цілим рядом дослідників та практиків-фінансистів було відзначено появу ряду новітніх глобальних трендів фінансової політики, яка, зокрема, не тільки почала врахувати соціальні та екологічні пріоритети у своїй практиці, але й концептуально трансформувалася таким чином, що у ній відбулися певною мірою парадигмальні зрушення.

Наприклад, фінансова політика корпорацій замість вузьких корпоративних інтересів стала орієнтуватися на потреби суспільства, а фінансовий результат, як мета фінансової діяльності, змінився на спільну вигоду для стейкхолдерів. Тобто, фактично, докорінно змінився попередній філософський концепт фінансів як відносин розподілу, що забезпечують вигоду на такий, якому фінанси розглядаються в якості відносин, що приносять користь. При цьому докорінна відмінність вигоди від користі розуміється в тому, що поняття вигоди відноситься до суб'єктивного розуміння такої вигоди конкретною зацікавленою особою, а поняття користі об'єктивно відповідає позитивним ефектам для усіх учасників господарського процесу [1, С.309].

Якщо ж перейти від теоретичного аналізу сталих фінансів до практичного виміру процесів організації сталого фінансування, слід зазначити, що є низка чинників, які безпосередньо впливають на ефективність фінансового управління на місцевому рівні та характеризують здатність громад самостійно планувати та реалізовувати фінансову політику.

Одним із таких ключових чинників можна відзначити поточний рівень бюджетної автономії у громаді, що в тій чи іншій мірі дозволяє самостійно розпоряджатися фінансовими ресурсами. Для ефективного управління бюджетними коштами громади повинні запроваджувати прозорі механізми розподілу, враховуючи стратегічні пріоритети місцевого розвитку. Водночас важливо забезпечувати системний контроль за використанням коштів, залучаючи до цього процесу громадськість, що підвищує рівень довіри до органів місцевого самоврядування.

Окрім внутрішніх фінансових ресурсів, значну увагу слід приділяти зовнішнім джерелам фінансування. Серед них – залучення інвестицій, які можуть стати джерелом довгострокового економічного зростання. Інвестори готові вкладати кошти в громади за умови наявності сприятливого бізнес-клімату, стабільності правового середовища та ефективної інфраструктури. Це потребує тісної співпраці місцевих органів влади з підприємцями, розробки інвестиційних стратегій і промоції потенціалу громади на регіональному, національному та міжнародному рівнях.

Грантові механізми також відіграють важливу роль у фінансуванні розвитку територіальних громад. Завдяки участі у міжнародних програмах та фондах громади можуть отримувати додаткові ресурси на реалізацію проєктів у сферах освіти, охорони здоров'я, екології, енергозбереження тощо.

Не менш важливим є питання прозорості фінансового управління. Відкритість і підзвітність у використанні ресурсів є запорукою довіри громади до місцевої влади та сприяють ефективнішому залученню фінансування [2, С. 130]. Запровадження сучасних цифрових інструментів, таких як онлайн-платформи для моніторингу бюджетних видатків, сприяє підвищенню прозорості й доступності інформації.

Важливу роль у забезпеченні сталого фінансування відіграє розвиток місцевої економіки. Створення нових робочих місць, підтримка малого та середнього бізнесу, розвиток інновацій і підприємництва сприяють збільшенню надходжень до місцевих бюджетів і формуванню стабільної фінансової бази громад. Це можливо завдяки впровадженню стратегічних програм розвитку, що враховують локальні особливості та потенціал територій.

Таким чином, організація сталого фінансування розвитку територіальних громад є складним, багатогранним процесом, який потребує як ґрунтовних теоретико-методологічних напрацювань, так і абсолютно практикоорієнтованих, а головне - узгоджених дій усіх учасників цього процесу. Важливо забезпечити баланс між бюджетною автономією, залученням зовнішніх ресурсів і розвитком місцевої економіки, спираючись на принципи прозорості, інклюзивності та ефективності.

Отже, сталий розвиток територіальних громад залежить від здатності органів місцевого самоврядування ефективно управляти наявними фінансовими ресурсами та залучати додаткові джерела фінансування, створюючи тим самим сприятливі умови для економічного зростання. Успішна реалізація цього завдання можлива за умови застосування інтегрованих підходів, запровадження сучасних інструментів управління та тісної співпраці з громадськістю, бізнесом і міжнародними партнерами. Це дозволить не лише забезпечити фінансову стабільність громад, але й підвищити якість життя мешканців, сприяти соціальній згуртованості та досягненню цілей сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Клиновий Д.В. Сталі фінанси: теорія, методологія, практика/ за ред. д.е.н., проф. І.К. Бистрякова. – К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2022. – 309 с.
2. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні : наук. доп. / [Шевченко О. В., Романова В. В., Жаліло Я. А. та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук Я. А. Жаліла. – Київ : НІСД, 2020. – 130 с.

Батанов Юрій Олексійович, аспірант Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти», м.Київ, email: office7474@gmail.com

Batanov Yuriy Oleksiyovych, postgraduate student of the Educational and Scientific Institute of Management and Psychology of the State High Educational Institution "University of Educational Management", Kyiv, email: office7474@gmail.com